

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. I. Quædam circa naturam virtii discutiuntur: Vbi an habitus vitiosus
sit talis ex naturâ suâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO LXXXVIII.

De Vitiiis generatim sumptis.

Vex appositione tenebrarum luci lucis fit accessio, ita ex vitii consideratione virtuti accrescit splendor, illiusque vilitas & deformitas dignitatem huius ac pulchritudinem adauget. Tractatui proinde de Virtute disputationem de Vitio subjungam, suisque id coloribus adumbrare conabor, ut utriusque inter se commissione amborum natura clarius innotescat.

SECTIO PRIMA.

Quaedam circa naturam vitii discutuntur: ubi an habitus vitiosus sit talis ex natura sua.

I.
Quid hoc lo-
ca nomine
vitii intelli-
gatur.

Varias vitii acceptiones omit-
tam, vitia scilicet corporis, artis,
&c. quicquid enim, ut docet
S. Thomas hic, quæst. 71. art. 1.
non est dispositum secundum quod
conuenit suæ naturæ, est vitium, unde & vitiosum
hoc sensu opponitur integro: hæc, inquam,
ut omittam, de animi vitio hic loquimur, non
corporis, estque aliquid ad mores pertinens, ha-
bitus nimirum ad actum moraliter malum incli-
nans & facilitans, illiusque in actu primo produ-
ctivus, in quo differt à peccato: hoc enim est effe-
ctus ab huiusmodi habitu productus: hinc S. Au-
gustinus lib. de perfectione Iuliorum, cap. 2.
Vitium, inquit, est qualitas, secundum quam malus est
animus, etiam cum nihil operatur: qualis est habitus
odii Dei, desperationis, inuidiæ, luxuriæ, &c.

Vitium dicit
actum pri-
mum, non
secundum.

II.
Vitium con-
trarie oppo-
nitur vir-
tuti.

Vitium contrarie opponitur virtuti, quæ
Doctor Angelicus loco proxime citato, vitium
nimirum contrarie opponi virtuti; contraria
quippe sunt iuxta Philosophos, quæ sub eodem ge-
nere maxime distant, seu differunt: hoc autem fa-
ciunt virtus & vitium, sub eodem scilicet genere
qualitatis; vitium siquidem est habitus malus,
virtus habitus bonus; virtus quippe, ut ait Aristo-
teles 2. Ethic. cap. 6. est quæ bonum facit habentem,
& ut loquitur idem Aristoteles 7. Phys. tex. 17.
Virtus est dispositio perfecti ad optimum, beatitudinem
scilicet, vel naturalem si habitus sit naturalis, vel
supernaturalem si supernaturalis: disponit autem
ad hoc optimum habitus, vel formaliter, per
suam nimirum entitatem ornando & perficiendo
animam; vel effectivè, producendo scilicet alios
& alios virtutum actus, qui ad hunc finem asse-
quendum conducunt.

Virtus est
dispositio
perfecti ad
optimum,
quo pacto sit
intelligen-
dum.

III.
Sine habi-
tu vitiosus
talis ex es-
sentia.

Quæres, utrum habitus vitiosus sit ex natura
seu essentia sua talis: hoc est utrum habitus vitii
ita sit malus, ut idem numero non possit nec
poterit esse bonus vel indifferens. P. Suarez
hic, tract. 4. de habitibus prævis, sect. 1. num. 13. ait, quamvis actus possit transire
de bono in malum, habitum tamen non posse, ac

proinde habitum illum qui semel est malus esse
semper talem: tum quia ut habitus sit malus suffi-
cit, quod unquam inclinet ad actum malum:
tum quia habitus vitii ad objectum physicum,
etiam bonum, ita effrenatè inclinat, ut operans
ad rationis regulas non advertat, sed transuersus
feratur, & impetu quodam animi ac pondere,
& non secundum dictamen prudentiæ, atque ut
creaturam rationalem deceat.

Sed contra: nam ut Disputatione præcedente
sect. 2. & 3. dixi, habitus sive virtutis sive vitii
respicit solummodo prædicata physica & intrinse-
ca actus, non prout illius objectum substat vel
non substat prohibitioni; unde quantum ad hoc,
sicut actus, ita & habitus mutari potest de bono
in malum, & e contra. Ad id verò quod assertur,
habitum scilicet vitiosum effrenatè ferri & incli-
nare ita ut operans non advertat ad regulas re-
ctæ rationis. Contra primò: si enim ita vehe-
menter eum rapiat habitus, ut ad rectæ rationis
regulam non attendat; ergo non peccat, ut de
motibus primo primis dicitur solet. Contra secun-
dò: non minus vehementer rapit habitus bonus
quam malus; ergo si ob vehementiam præcisè
habitus reddatur vitiosus, nullus erit habitus
bonus, sed omnis virtus vitium. Contra tertio:
habitus siquidem remissus non ita vehementer in-
clinat; ergo hic non est essentialiter malus, sed
potest esse indifferens, & de malo transire in bo-
num, & e contra.

Sicut ergo Disput. præcedente, sect. secundâ
dixi habitus quosdam ita esse bonos, seu ad actum
bonorum productionem determinatos, qualis est
habitus perfecti amoris Dei super omnia, habi-
tus inclinans ad nolendum peccare, &c. alios
verò dixi esse habitus, qui non ita ad actus bo-
nos sunt determinati, quin ad eosdem aut similes
actus inclinare, eosque producere possint, dum
de bonis transiunt in malos: idem nunc e contra-
riò affirmo de habitibus malis; habitus quippe
odii Dei, & similes, sunt essentialiter mali; alii
verò qui ad actus inclinant, qui de bonis transire
possunt in malos, non sunt essentialiter habitus
vitiosi.

Dices: non potest secundum nos supra,
Disput. 90. sect. 2. dari actus indifferens in indivi-
duo; ergo nec habitus. Negatur tamen conse-
quentia: ratio disparitatis est, ideo namque diximus
non posse dari actum indifferens in individuo,
quia

IV.

Habitus fer-
tur in actum
secundum
prædicata
illius intrin-
seca.

Quid habi-
tus est vehe-
menter ten-
dat in actum,
non propter
ea sit vitio-
sus.

V.

Sicut omnis
habitus bo-
nus non est
essentialiter
bonus, ita
nec omnis
malus est es-
sentialiter
vitiosus.

VI.

Quamvis
dari nequeat
actus indis-
ferens in in-
dividuo, po-
test tamen
dari habi-
tus.

quia

quia quisquis operatur, tenetur semper apponere operationi bonum finem; hunc autem, cum sit quid actui extrinsecum & accidentale, habitus non respicit, qui, ut loco proxime citato late dictum est, solum tendit ad predicata intrinseca actus, quæ nimirum sola producit. Sic qui rei alicui, orationi scilicet aut studio, se diuturno tempore applicuisset antequam prohiberentur, non minorem in iis sentiet facilitatem postea, si prohibeantur, ergo habitus prohibitionem non respicit, sed tantum entitatem actus, & predicata illius intrinseca. Aliud est si habitus produceretur per actus qui dicerent, volo tendere in hoc objectum quia est prohibitum, volo proferre hoc verbum quia est otiosum, &c. hi enim habitus non sunt, nec esse possunt boni, aut indifferentes, magis quam habitus invidiæ, & similes, qui, ut dixi, sunt essentialiter vitiosi.

Habitus predicata tantum intrinseca actus respicit, non circumstantias extrinsecas.

VII.

Per accidens est quod hi habitus producantur nequæ actus indifferentes.

Urgebis: hi habitus nunquam possunt producere actus indifferentes, ergo nec ipsi sunt indifferentes. Distinguo antecedens: non possunt producere actus indifferentes, per se seu ex natura sua, nego; antecedens: per accidens, concedo, quod nimirum opponi vel non opponi finem honestum sint contradictoria: at verò habitus cum non respiciant actuum circumstantias, sed solum entitatem, seu predicata eorum intrinseca, quæ secundum se præcisè nec bona sunt nec mala, possunt quantum est ex se producere actus indifferentes: imò indifferenter eos producant siue boni sint siue mali, quod sufficit ut dicantur habitus indifferentes. **Habitus verò odii Dei non est hoc modo indifferens, qui ex natura sua & intrinsecè determinatur semper ad producendos actus malos.** Videatur sectio 2. & 3. Disp. præcedentis.

Quid sufficit ut habitus quisquam censetur indifferens.

SECTIO SECUNDA.

Sine vitium contra naturam: ubi cur appetitus non sit vitium.

I.

Vitium est contra naturam hominis ut homo est.

QUÆRES: Utrum omne vitium sit contra naturam hominis, ut homo, seu ut rationalis est? Respondetur affirmativè: ratio est, vitium siquidem, ut sectione præcedente, num. 2. dixi, opponitur virtuti: virtus autem in eo sita est, ut quis bene dispositus sit juxta convenientiam suæ naturæ, vitium ergo econtrariò illud esse debet, per quod dispositus sit contra id quod convenit suæ naturæ: cum ergo virtus hominem quæ hominem perficiat, ad ea inclinet quæ rectæ rationi sunt consentanea, efficiatque ut homo in omni actione se ita gerat, ut naturam rationalem decet; vitium econtrà ad ea moveat necesse est, quæ rectæ rationi sunt contraria, ac proinde naturæ hominis, ut rationalis est, adversatur.

Quid in homine faciat virtus, quid vitium.

II.

Vituperationis nomen a vitio derivatum.

Hinc S. Augustinus lib. 3, de libero arbitrio, cap. 14. *Vitium, inquit, non aliunde malum est, nisi quia natura adversatur eius ipsius rei cuius vitium est.* Quod ab aliis etiam Patribus docetur. Deinde idem S. Augustinus loco citato vituperationis nomen à vitio deductum affirmat, nihil autem vitio cuiquam vertitur, nec censetur ob id vituperio dignus, nisi quod rectæ secundum naturam suam dispositioni est contrarium. Verum quidem est peccata quædam peculiariter dici contra naturam, ob enormem scilicet quam in se continent scditatem;

Quaedam peccata sunt peculiariter contra naturam.

hoc tamen non impedit quo minus peccata & vitia omnia naturæ adversentur, quamvis nonnullis specialiter hoc, & quasi antonomastice conveniat.

Dices: ex hominibus virtutem pauci, vitia plurimi sectantur, atque ad ea quodammodo rapiuntur; ergo vitium potius est secundum naturam, quam virtus. Negatur tamen consequentia, ideo namque tot homines ad vitia feruntur, tum quia hæc præsentem semper delectationem adferunt, virtus autem initio aspera est & injucunda: tum quia virtus obtentu difficilis est; ad vitia verò non prona tantum est, sed præceptis via: tum denique quia à primâ ætate, ipsæque adeo incunabulis, operationibus sensuum affueti, iidem reliquâ fere vitia capiuntur, & has oblectationes tanquam magis obvias, sibi que ut ita dicam veluti congenitas, avidè sectantur.

III.
Quod plerumque vitia magis quam virtutes amplectantur, non arguit vitium esse secundum hominis naturam.

Dices secundò: si vitium censetur id, quod ad malum inclinatur, naturæque rationali contrarium, ergo appetitus etiam sensitivus erit vitium, cum ad actus malos infligit sæpè, ac naturæ rationali non consentaneus: hoc autem dici nequit; sic enim Deus esset auctor vitii, cum sit auctor naturæ; appetitus autem, seu concupiscentia est quid ad naturam spectans, ejusque motus juxta naturæ inclinationem.

IV.
Dicitur: homo sequi appetitum sensitivum, seu concupiscentiam fore vitium.

Nec respondeas, hanc deordinationem appetitus effectum esse peccati originalis: cum hujusmodi motus inordinati in statu innocentie non fuerint, nec etiam fuissent licet status ille longiore tempore durasset, & ab Adamo ad posteros fuisset transmissus: hoc inquam, difficultati non satisfacit, nihil enim per peccatum originale superadditur appetitui, sed specialis tantum illa protectio, qua Deus inordinatos hoscumque motus appetitus miraculosè in eo statu impediabat, est in pœnam peccati primæ parentis subtracta, sicque natura sibi hoc sensu relicta, nec post peccatum originale pejore loco sunt homines, quam si in purâ naturâ fuissent creati. Hac de re plura postea in materiâ de gratiâ.

V.
Quo sensu inordinati motus appetitus sunt peccati originalis.

Respondent aliqui secundò, ideo appetitum sensitivum non esse vitium, quia quamvis non minus vehementer ad objecta quædam, ex quibus oritur occasio peccandi, moveatur, quam habitus vitiosus, propendit tamen naturâ suâ ut obediat rationi, quod non facit habitus. Sed contrà: nec enim aliter propendit appetitus ad obediendum rationi, quam quod ab hac coerceri possit, ac violenti ejus motus & inclinationes liberam adhuc pleneque sui juris relinquunt voluntatem, quo sensu Gen. 4. vers. 7. dixit Deus Caino: *Sub te erit appetitus &c. & tu dominaberis illius*: hoc modo autem etiam habitus rationi obedit, nullus enim, quantumvis intensus tollit libertatem. Imò non vehementius hominis voluntatem hac in parte urget habitus quam appetitus. Hinc Apostolus ad Romanos 7. vers. 23. *Video, inquit, aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee, & captivantem me in lege peccati.*

VI.
Quaratione appetitus sensitivus dicitur propendere ad obediendum rationi.

Nec appetitus, nec habitus tollit libertatem voluntatis.

Ut ergo varia, quæ hæc dici possent, omittam, vitium seu habitus malus ordinem ex naturâ suâ dicit ad actus pravos, per quos est acquisitus, & supponit habentem male operatum esse; hoc verò non facit appetitus, sed bonis juxta ac malis est communis. Dixi, ex natura suâ, si namque Deus (quod multi fieri posse existimant) habitum vitiosum cuiquam per se infunderet, adhuc tamen habitus ille peteret connaturaliter per ejusmodi actus produci, sicque hunc ordinem etiam tunc retinet.

VII.
Vitium ex natura sua supponit hominem male se habentem.

Dices: